

Aan Dhr. Paul Van Grembergen
Vlaams Minister van Binnenlandse
Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en
Ambtenarenzaken
Martelaarsplein 7
1000 Brussel

Datum: 16 januari 2003
Uw ref. /
Ref. 03.04/k2/2003/0053
Betreft: advies van 16 januari 2003 over het voorontwerp van decreet houdende instemming met het Europees Landschapsverdrag, opgemaakt te Firenze op 20/10/2000

Mijnheer De Minister,

Uw adviesvraag van 17 december 2002 hebben we in goede orde ontvangen op 20 december 2002. In de regeringsbeslissing staat een termijn vermeld van 10 werkdagen, wat maakt dat advies ingewacht zou worden tegen 13 januari 2003. De Raad verschaft bij deze advies met een lichte vertraging, met name 16 januari 2003. De korte adviestermijn liet niet toe een grondige evaluatie te maken van het Verdrag en de gevolgen ervan voor het Vlaamse landschapsbeleid.

De MiNa-Raad staat in essentie positief tegenover dit Verdrag, en hoopt dat er een positieve impuls uit mag gaan van dit Verdrag op het Vlaams landschapsbeleid. Er zijn twee cruciale artikelen in dit verdrag: artikel 5, met de algemene maatregelen, en artikel 6, met de bijzondere maatregelen. In artikel 5 verbindt een ondertekenende staat er zich toe "(a) het landschap juridisch te erkennen als essentieel bestanddeel van de leefwereld van de volkeren, als uitdrukking van de verscheidenheid van hun gemeenschappelijk cultureel en natuurlijk erfgoed en als basis van hun identiteit; (b) een landschapsbeleid [...] in de praktijk om te zetten [...] door het invoeren van specifieke maatregelen zoals bedoeld in artikel 6; (c) procedures in te stellen voor de participatie van de bevolking [...]; (d) het landschap te integreren in het beleid van ruimtelijke ordening, stedenbouw en het cultureel, milieu-, landbouw-, sociaal- en economisch beleid, evenals in andere beleidsdomeinen die rechtstreeks of onrechtstreeks invloed hebben op het landschap." In artikel 6 worden dan de bijzondere maatregelen uiteengezet, met in het bijzonder het "omschrijven" van de "eigen landschappen over het hele grondgebied"; de verdragsluitende staten verbinden er zich toe "objectieven i.v.m. landschapskwaliteit te formuleren voor omschreven en beoordeelde landschappen, na raadpleging van de bevolking [...]". Uiteindelijk bevat artikel 6 dan volgende bepaling: "Om het landschapsbeleid te verwezenlijken, verbindt elke ondertekenaar zich ertoe interventie-instrumenten te creëren om landschappen te beschermen, te beheren en/of in te richten".

De MiNa-Raad heeft de indruk dat het huidige landschapsdecreet – i.e. het Decreet van 16 april 1996 houdende bescherming van de landschappen – weliswaar een rechtsgrond verschaft om uitvoering te geven aan hetgeen bepaald is in artikel 6 van het verdrag, met name het "omschrijven" van specifieke landschappen en beschermen ervan door specifieke maatregelen (artikel 5-b).

Voor de maatregelen van artikel 5 is er minder duidelijkheid. Het is in de eerste plaats niet onmiddellijk duidelijk wat de draagwijdte ervan is: gaat het om niet meer dan een soort preambule bij artikel 6, waarin dan de "echte" bepalingen staan? Of hebben deze maatregelen in artikel 5 reële kracht? Indien op deze laatste vraag bevestigend geantwoord wordt, dan lijken er in het decreet van 16 april 1996 niet voldoende rechtsgronden ter beschikking te staan om aan alle elementen van artikel 5 uitvoering te geven.

- Het is immers niet zo dat het landschap – als niet begrensde entiteit, of “*deel van het grondgebied zoals dat door de bevolking wordt waargenomen*” (artikel 1) – in Vlaanderen juridisch erkend werd als essentieel bestanddeel van de leefwereld van “het Vlaamse volk”, als uitdrukking van de verscheidenheid van het Vlaamse gemeenschappelijk cultureel en natuurlijk erfgoed en als basis van de Vlaamse identiteit. Het landschap is dus niet beschermd als algemeen en gemeenschappelijk rechtsgoed, zoals bv. aanbevolen wordt door Prof. dr. Van Hoorick, die pleit voor een veralgemeende ingreepregeling voor natuur en landschap¹.
- Evenmin is het zo dat het landschap nu systematisch geïntegreerd is in het beleid van ruimtelijke ordening, stedenbouw en het cultureel, milieu-, landbouw-, sociaal- en economisch beleid, evenals in andere beleidsdomeinen die rechtstreeks of onrechtstreeks invloed hebben op het landschap. De MiNa-Raad stipt wel aan dat niet onmiddellijk duidelijk is hoe de verschillende, op zich legitieme, integratiedoelstellingen zich tegenover elkaar horen te verhouden: ook bv. milieu en ruimtelijke ordening worden terecht aangestipt als horizontale en te integreren algemene belangen, net zoals ten andere het sociaal-economisch belang.

De MiNa-Raad is er zich van bewust dat ook in Vlaanderen gewerkt wordt aan een verandering van regeling tot bescherming van landschappen. De MiNa-Raad adviseerde ten andere op 14 oktober 2002 over het ontwerp van decreet houdende maatregelen tot behoud van de erfgoedlandschappen. De Raad vraagt zich af of in deze wetgevende operaties voldoende elementen vervat zijn om tegemoet te komen aan wat bepaald is in het voorliggende Landschapsverdrag, en beveelt dan ook aan de eventuele behandeling van dergelijke stukken samen te verrichten met de behandeling van het ontwerpdecreet inzake dit verdrag.

Het ABVV, het ACLVB, het ACV, de Boerenbond, de UNIZO en het VEV onthouden zich bij dit advies. In de hoop U met dit briefadvies van dienst te zijn, verblijf ik,

Met de meeste hoogachting,

Prof. dr. R.F. Verheyen
Voorzitter MiNa-Raad
Kliniekstraat 25, 4de verdieping
B – 1070 Brussel (Anderlecht)

¹ VAN HOORICK, Geert, Juridische aspecten van het natuurbehoud en de landschapszorg, Antwerpen, Intersentia, 2000, p. i-xxxvi en 1-841, onder meer op 812 en volgende.